

своїх учнів творче мислення, ставити педагогічні цілі та визначати їх за ступенем значущості, вміти аналізувати свою діяльність, здійснювати пошук оптимальних способів діяльності, які б стимулювали творчий стиль діяльності.

Однак, проведене дослідження не є вичерпуючим у розробці цікавлячої нас проблеми. Виконана робота дозволяє побачити перспективи подальшого розв'язання проблеми якісної підготовки сучасних фахівців у світлі вимог Болонського процесу. З розглядом цих питань ми пов'язуємо подальшу дослідницьку роботу з визначення шляхів підвищення якості підготовки сучасного вчителя і забезпечення достатнього і високого рівня їхнього професіоналізму.

Список використаних джерел

1. Махмутов М.И. Проблемное обучение. Основные вопросы теории / Михаил Иванович Махмутов. – М., 1975.
2. Тогузов О. Проблемна ситуація в теорії проблемного навчання / О.Тогузов // Шляхи освіти. – 2007. – №1.
3. Фурман А.В. Проблемні ситуації в навчанні / А.В. Фурман: Книга для вчителя. – К.: Радянська школа, 1991.
4. Як допомогти дитині стати творчою особистістю / [Упоряд.: Л.Шелестова]. – К.: Ред.загальнопедагогічних газет, 2003.

*Л.Л.Маценура,
аспірант,
Криворізький ДПУ*

**КРЕАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ
ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО МЕНЕДЖЕРА**

У статті розглядається креативний підхід у викладанні гуманітарних дисциплін як засіб формування творчої особистості майбутніх менеджерів.

В статье рассматривается креативный подход в преподавании гуманитарных дисциплин как средство формирования творческой личности будущих менеджеров.

In this article under consideration the creative approach for teaching of the humanities in this way of forming creative personality of future manager.

В епоху глобалізації, інформатизації знань особливого значення набуває ідея цільової орієнтації навчання на особистість студента, його схильності, здатності, життєві настанови. Завдання вищої школи полягає в тому, щоб перебудувати навчальний процес

із урахуванням інтересів майбутнього фахівця, усунути все, що заважає його професійному самовираженню й самоствердженню.

Основою освітньої парадигми виступають пошуки й теоретичне обґрунтування нових підходів до організації навчання в різних типах навчальних закладів. Сутність поняття "підхід" у науковій літературі визначається як спрямованість на ті або інші аспекти пізнавальної діяльності того, кого навчають, процесу становлення його особистості. Любий підхід поєднує в собі вихідні поняття, принципи й технології навчання [3, с.325].

У Глумачному словнику російської мови "підхід" визначається як сукупність прийомів, засобів у впливі на когонебудь, у вивченні чого-небудь [6, с. 545].

У методології науки розглядаються системні, функціональні, імовірнісні, інформаційні підходи. Ці підходи задають певну спрямованість дослідницькій роботі, фіксують її провідну основу. У понятті "підхід" увага акцентується на об'єкті вивчення. Загальнонаукові підходи застосовуються в будь-якій галузі наукового знання. У педагогіці мають місце не тільки підходи, що виконують наукові функції, але й конструктивно-технологічні, тобто вони визначають, як повинен бути сконструйований освітній процес, його нормативи.

У дидактиці "підхід" визначає не тільки аспект розгляду, але й способи конструювання педагогічної діяльності. Дидактичний підхід І.Осмоловська розглядає як позицію розгляду й конструювання дидактичних об'єктів, до яких відноситься процес навчання і його елементи: ціль, зміст утворення, методи, форми процесу навчання, показники результативності [7, с. 42-48].

Підхід включає сукупність ідей, концепцій, приписів, що визначають характер розгляду й конструювання дидактичних об'єктів. Теоретичні положення, що становлять основу дидактичного підходу, за своїм характером можуть бути філософськими, психологічними, методологічними.

Важливим при реалізації нових підходів до організації навчального процесу у вищій школі є пошук додаткових можливостей для розвитку у майбутніх фахівців здатності міркувати, спостерігати, аналізувати, установки на творче рішення професійних проблем, відповідального відношення до своїх обов'язків.

Концептуальною основою рефлексивно-креативного підходу є процеси рефлексії й креативності, які стимулюють пошук нового змісту продуктивного досвіду й знаходження інноваційних шляхів

самоактуалізації особистості в різних сферах життєдіяльності й соціальних інфраструктур. Цей підхід є саморегулюючим механізмом ситуативного поведіння особистості. Він може позитивно впливати на результати пізнавальної діяльності.

Для сучасного менеджера важливо не стільки мати суму знань, скільки креативно мислити, щоб бути здатним самостійно пізнавати нові реалії й вирішувати нові проблеми, що виникають в управлінській діяльності.

Традиційна система навчальної діяльності не завжди забезпечує успіх у формуванні креативного мислення студентів, що обрали своєю професійною сферою управлінську діяльність. Потрібний особливий підхід до відбору професійного змісту, технології дій, ділових відносин у підготовці майбутнього менеджера. Цей підхід повинен бути зорієнтований на формування креативного мислення, мати соціально-технологічний характер як методологічний інструмент упорядкування й осмислення студентами суті управлінської діяльності, враховувати специфіку фундаментальних знань з теорії менеджменту та орієнтовувати творчий стиль власного поведіння в професійних ситуаціях.

Креативний підхід до навчання забезпечує умови, в яких у майбутніх фахівців формується сплав знань і способів їхнього використання для рішення професійних проблем у зв'язку з необхідністю оволодіння новими технологіями, методиками й видами професійної діяльності. Креативний підхід до навчання забезпечує формування вмінь творчо й свідомо вибирати оптимальні способи перетворювальної діяльності; планувати свою діяльність, прогнозувати й передбачати її результати, оцінювати ефективність професійної праці, мислити системно й комплексно, самостійно обновляти інформацію, працювати з потоками інформації, здійснювати проектну діяльність, оцінювати раціональність прийнятих рішень.

Креативний підхід до навчання забезпечує відхід від штампів, стандартів у оволодінні професійними нормами, правилами, інструкціями, керування процесом розвитку потреби у новизні й нестандартному рішенні професійних завдань. Він дозволяє:

- мати практичний результат (бачення професійної перспективи, визначення стратегії розвитку, плану перетворення й реконструкції старого, віджилого);
- формувати ефективну стратегію керування, співробітництва й

співтворчості в навчальній діяльності, а в подальшому й у виробничій праці;

- знаходити відповіді на питання: Чому не вдається ефективно реалізувати те або інше управлінське рішення? Як знайти способи індивідуального, нестандартного рішення виникаючих проблем?
- опанувати технологіями розробки й реалізації оригінальних способів рішення професійних завдань;
- піддавати самооцінці власні навчальні й професійні досягнення.

Креативний підхід до навчання визначає інноваційний характер освітнього процесу. Майбутній фахівець опановує вмінням виявляти нові проблеми й завдання, способи виходу із складених практичних управлінських ситуацій, орієнтуватися в професійній обстановці й знаходити нестандартні засоби зняття протиріч, що виникають у практичній діяльності.

Організація навчання, результатом якого є створення нового знання, рішення інноваційних завдань спільними зусиллями, у колективному пошуку, стимулює творчість майбутнього фахівця. Саме співробітництво й співтворчість у навчальному процесі стимулює можливість студентів ділитися з іншими радістю розкріпачення, враженнями про навчальні досягнення, насолоджуватися волею вибору способу рішення навчальної проблеми й власного бачення нових ідей. "Задоволення від навчання – органічна частина якісного освітнього досвіду" [1, с. 28-33].

Креативний підхід до навчання розвиває у майбутніх фахівців потребу в баченні й сприйнятті змін, що відбуваються, осмисленні їх та спроби внести корективи у власну діяльність, щоб не відставати від часу. Цей підхід дозволяє майбутнім менеджерам формувати "стратегію майбутнього". Здатність бачити динаміку змін, вміння осмислити, оцінити їхню значущість у збагаченні власного професійного досвіду є основою й важливими характеристиками креативності особистості менеджера.

Труднощі в організації навчального процесу полягають у тому, щоб формувати установку майбутнього фахівця на активну пізнавальну позицію в навчальній роботі, орієнтувати на перетворення знання в особистісний зміст, без чого не може бути реалізований креативний підхід.

Освітній процес не повинен зводитися до передачі й засвоєння предметних знань у готовій формі. Креативний підхід до навчання виявляється в тім, що включає індивідуальні освітні

маршрути, що враховують індивідуальність студента, креативні й особистісно орієнтовані технології професійної підготовки майбутніх фахівців. Навчальний матеріал “треба робити живим... у міру полемічним, що орієнтує на відповідну реакцію дослідницького характеру” [4, с.99]. У навчальному процесі необхідно підвести студентів до розуміння про нескінченність процесу наукового пізнання й необмежених можливостях розвитку розумових сил, відмовитися від сліпої довіри до готових висновків і непорушних істин. Здійснення цього можливо на основі креативного й індивідуально особистісного підходів до організації освітнього процесу у вищій школі. Основою цих підходів є освітня діяльність студентів по конструюванню ними власного змісту, цілей, завдань та організації навчальної роботи. Твердження про те, що креативний підхід можливий тільки в тому випадку, якщо студент опанує знаннями про зміст творчого процесу, не підтверджується практикою.

Креативність майбутнього фахівця проявляється й удосконалюється в освітньому процесі у тому випадку, коли він має можливість ставити власні цілі й завдання в роботі над розділом або модулем навчальної програми; вибирати оптимальні форми й темпи вивчення; застосовувати ті способи й прийоми пізнавальної діяльності, які найбільш відповідають його індивідуальним здібностям; здійснювати рефлексію освітніх дій і нестандартно мислити. Створення нового освітнього продукту забезпечується використанням когнітивних, креативних й організаційних умінь і навичок при рішенні пізнавальних завдань.

Креативний підхід не тільки переставляє акценти із предметно-змістовного аспекту на особистість, її креативні здібності, але й припускає зміну характеру навчальної діяльності. Важлива така організація навчальної діяльності, що жадає від майбутніх фахівців прояву інтуїції, імпровізації, прагнення й здатності до рефлексії, прогнозуванню й передбаченню. Навчання повинне передбачати включення й активізацію чуттєво-емоційної сфери студентів як засобу та умови “пробудження душі” їх. Включення студентів у ситуації “людини пізнаючої” й “емоційно сприймаючої” все, що відбувається в навчальному процесі стимулює “духовні і творчі потреби, реалізуючи які у творчому зусиллі, людина збільшує свій творчий потенціал й екзистенціальні основи свого життя” [5, с.114].

Креативний підхід до навчання припускає специфічну

організацію й структурування навчального матеріалу. Розвиток креативних здібностей майбутніх фахівців як основи їхньої професійної діяльності поєднано з формуванням знань й умінь через механізм їх саморозвитку й самоорганізації у навчальному процесі. Процес самоорганізації активізує позицію тих, кого навчають, якщо навчальна робота будується з обліком креативних можливостей особистості. Всі види навчальних завдань повинні задіяти креативний потенціал особистісних структур свідомості, що відбувається при вирішенні проблемних ситуацій під час вивчення програмного матеріалу.

Креативний підхід до навчання припускає структурування навчального матеріалу на принципах самоорганізуючої пізнавальної діяльності. До них відносять:

- принцип суб'єктності свідомості, який передбачає що в процесі пізнання забезпечується перетворення освітнього поля в процес породження ідей, гіпотез, проблем, знань у цінності й особистісні змісти, при цьому викладач і студенти є активними суб'єктами утворення;
- принцип додатковості, коли монолог викладача поступається місцем навчальному діалогу, взаємодії, співробітництву й співтворчості зі студентами, орієнтацією на волю їхніх дій і думок; у ході такої взаємодії протиріччя, що виникають у процесі пізнання, знімаються не за допомогою авторитету викладача, а за рахунок взаємного доповнення, компромісу;
- принцип відкритості – світ знань постає перед студентом завдяки свідомості як головної особистісної цінності. Викладач не дає істину в готовому виді, а надає навчальній інформації контекст відкриття. Особливим образом структуровані знання знову відкриваються студентами, що пізнають їх.

Структурування змісту навчальної інформації на основі названих принципів стимулює розвиток свідомості студентів і самоорганізує творчість. У механізмі самоорганізації творчості втримується ціннісний матеріал, що забезпечує перетворення засвоєних знань у професійні змісти. Креативний підхід до навчання забезпечує активну творчу позицію особистості. Активність як засіб перетворення ситуації пізнання в ситуацію саморозвитку й самоорганізації особистості стимулює стан самоорганізуючої творчості студентів.

Структурування навчальної інформації на принципах креативності змінює зміст навчального матеріалу, суб'єктів

утворення, їх взаємодії й взаємовпливи, результат їхньої діяльності. Мистецтво викладача полягає в тому, щоб допомогти студентам знаходити протиріччя у своїх думках, поняттях, учити бачити істину. У ході розкриття протиріччя усувається мнине знання, а занепокоєння, у яке вводиться розум, спонукає до пошуку нового знання. Креативний підхід до освітнього процесу реалізується через діалог у системі відносин “викладач-студент”, у якому відбувається розкриття креативного потенціалу його учасників.

У традиційному навчанні студент опановує знаннями за зразком. Але репродуктивний характер змісту неефективний у реалізації креативного підходу до навчання, розвитку особистісного потенціалу майбутнього менеджера. Монолог у навчанні служить основним засобом передачі знань.

Перетворення ж знання в цінності, надання їм особистісного змісту можливо лише, на думку М.Кагана, у діалогічних контактах студента й викладача [2, с.51]. Істина досліджуваного, на думку М.Бахтіна, – не народжується й не перебуває в голові окремої людини, вона відкривається в процесі діалогічного спілкування між людьми. Діалог у такому випадку є не просто формою або методом навчання, але виступає пріоритетним принципом реалізації креативного підходу до освітнього процесу. Навчальний діалог визначає домінантність інтелектуального й емоційного початку особистості в її освітній діяльності. Діалог служить джерелом формування емоційно-ціннісного відношення до досліджуваного матеріалу й досвіду креативної діяльності.

Креативний підхід забезпечує умови для постановки питань у діалогічній формі. Уміння вести діалог стимулює здатність студентів формулювати й прогнозувати мету свого навчання самостійно визначати освітні засоби, рефлексувати. Студент, що опанував умінням вести діалог, проявляє пізнавальну активність, здатність до зіставлення й порівняння досліджуваних фактів, створенню нового знання. В активній пізнавальній позиції студента проявляються знання, емоції, творчість. Саме питання, його формулювання й постановка в освітньому процесі, стимулює ступінь творчої самореалізації майбутніх фахівців, креативність і рефлексивність у навчальній роботі.

Традиційний процес навчання в основному монологічний. У ньому домінує монолог викладача й форми контролю, що мало ефективні в плані розвитку креативності як показника професіоналізму майбутніх менеджерів. Освітній процес

побудований на репродуктивній основі. У ньому переважає засвоєння програмного матеріалу в готовому виді з елементами закріплення. Навчальне знання знеособлюється, тому що відсутній ефект причетності. У навчанні переважає педагогічний вплив над педагогічною взаємодією. Інформація, що засвоюється не знаходить належного відгуку ні у свідомості, ні в душі майбутніх фахівців, що приводить до формального засвоєння й швидкого її забування. Репродуктивність у засвоєнні знань не реалізує "авторської позиції", необхідної для засвоєння навчального матеріалу й стимулювання креативності як механізму професійного росту майбутніх менеджерів.

Креативний підхід до навчання – це пусковий механізм перетворення суб'єкта навчальної діяльності в активного учасника й організатора пізнавального процесу.

У суб'єктивній позиції виражається значущість "Я" студента, його особистісний і професійний план, їхня співвіднесеність. У процесах власної активності проявляються особистісні можливості, творчі здібності, що позитивно впливають на професійний ріст майбутніх фахівців. При реалізації креативного підходу в навчанні особливу роль відіграє здатність студентів до самостійного планування навчальних дій, рефлексії й самоконтролю. Рефлексійність виступає основою креативних дій, механізмом прояву природного потенціалу особистості майбутнього менеджера. Реалізація креативного підходу в навчанні позитивно впливає на результативність креативної діяльності студентів.

Креативність як природна властивість забезпечує поєднання проблемності у викладанні навчального матеріалу із самоорганізацією учбово-пізнавальної діяльності майбутніх фахівців. Підготовка менеджерів повинна поєднувати у своєму змісті два аспекти: соціалізацію особистості та саморозвиток її як суб'єкта діяльності, як фахівця та становлення його індивідуальності.

Оволодіння гуманітарними дисциплінами в економічному вузі на основі вивчення документальних джерел і фундаментальних знань активізує сприйняття, організує креативне мислення, сприяє розвитку пізнавальних інтересів студентів, допомагає у формуванні прийомів самостійного аналізу досліджуваного тексту. При знайомстві зі змістом гуманітарного знання важливо акцентувати увагу студентів на різних точках зору, підходах до рішення проблем, прагненні виділити в ньому особливе, специфічне. Гуманітарне знання в дискусійних і діалогічних формах стимулює

власну систему професійних цінностей і змістів, індивідуальну позицію студентів по відношенню до досліджуваного матеріалу, формує їхні переконання і підходи до рішення завдань.

У системі гуманітарної підготовки значне місце займає іншомовна підготовка. В.Гумбольдт вважав, що через різноманіття мов відкривається багатство й різноманіття навколишнього світу. Мови стимулюють різні способи мислення й сприйняття. Інтеграція у світове співтовариство й ускладнення діалогу культур вимагає від майбутнього фахівця здатності до усвідомлення власної відповідальності в процесах глобалізації сучасного світу. Особистість, вступаючи в іншомовний діалог, збагачує свою свідомість. На перший план виходить її здатність до самозміни, що проявляється в трансформації ціннісних орієнтацій на основі осмислення іншомовства, здатності розуміти інше. Сьогодні особливо важлива інтеграція міждисциплінарних знань, які становлять основу для підготовки фахівців нової формації, коли менеджер повинен мати знання в області права й іншомовної комунікації.

Завдання викладача полягає в тому, щоб включити кожного студента в активну, конструктивну діяльність. Тільки в активній пізнавальній діяльності розвиваються креативні здібності, реалізується креативний підхід до рішення учбово-пізнавальних проблем.

Креативний підхід у навчанні допомагає перебороти протиріччя між знаннями заходи для відповіді й знаннями заради особистого значення у розвитку особистості майбутнього менеджера. Подолання цього протиріччя можливо в процесі роботи над змістом навчального матеріалу, що забезпечує саморозвиток особистості студента.

На думку С.Кульневича, робота над змістом навчального матеріалу може проходити у звичній, традиційній формі, коли її підсумком є засвоєння певного обсягу знань, умінь і навичок з досліджуваної теми, розділу курсу. Але для забезпечення якісного засвоєння недостатньо простого нагромадження навчальної інформації, потрібна спеціальна, цілеспрямована робота з розвитку інтелектуальних здібностей майбутніх фахівців. Тому необхідно зміст навчального предмета, що вивчається як засіб саморозвитку особистості того, кого навчають. Завдання викладача полягає в тому, щоб раціонально використати резерви навчального матеріалу з саморозвитку студентів.

Креативний підхід до структурування навчального матеріалу допомагає студентам опанувати знаннями й способами навчальних дій, розширити кордони операціональних можливостей при роботі з навчальною інформацією, стимулює їхню пізнавальну активність. Моделювання нового знання на основі раніше набутого, постановка пізнавальних цілей і формулювання гіпотез забезпечує високий рівень самостійності, ініціативи й здатності креативно мислити, викликає позитивні переживання, задоволеність навчанням.

Креативний підхід до навчання дозволяє перетворити роботу над навчальним матеріалом у механізм трансляції професійних цінностей, принципів, змістів. У процесі реалізації креативного підходу у навчанні важливо кожному студентові зайняти позицію активного діяча, проявляти особисту ініціативу й самостійність, що забезпечить у майбутньому формування волі професійних дій і вчинків у практичній діяльності. У креативному освітньому просторі створюються умови для закріплення у майбутніх менеджерів умінь проектувати перспективу професійного росту, саморозвитку інтелектуального потенціалу власної особистості. Ми виходили з того, що "структурування навчального матеріалу у вигляді системи завдань, ігрове моделювання й використання проблемних ситуацій морально-професійного вибору в навчальному процесі, загострення педагогічних протиріч значною мірою сприятимуть їхньому професійному саморозвитку" [3, с.337-338].

У процесі підготовки майбутніх менеджерів на основі креативного підходу до іншомовного спілкування акцент падає на мовну діяльність, що будується з урахуванням інтересів, схильностей, поглядів і досвіду студентів. Зміст гуманітарної підготовки припускає не вивчення заздалегідь заданих для перекладу навчальних текстів, а живе обговорення актуальних життєвих проблем, через спілкування студентів іноземною мовою. У комунікативних ситуаціях майбутні менеджери одержують можливість розповідати про свої справи, про перебіг подій, вчать грамотно виражати свої думки на рідній та іноземній мові, відстоювати свою точку зору на розглянуте питання. Вивчення української й іноземних мов повинно набути для майбутнього фахівця особистісний зміст. Підготовка до іншомовного спілкування припускає врахування різноманітних інтересів студентів. Вся сукупність навчальних завдань повинна бути спрямована на те, щоб студент усвідомив спрямованість навчальної роботи на розвиток

креативного мислення, культури розумової праці, активності та пізнавальної самостійності, рефлексії.

У викладанні української та іноземної мов важливі організація та керування навчальною працею студента по оволодінню рідною та іноземною діяльністю креативного характеру. Язикова підготовка студентів передбачає особистісно-формулюючий аспект мети, спрямованої на соціалізацію особистості, збагачення її лінгвістичного досвіду, перетворення знань у цінності. Навчання рідній й іноземній мовам формує у майбутніх менеджерів уміння та навички розумової праці: прийоми раціональної розумової діяльності, самоконтроль, уміння планувати своє мовне поведіння, співвідносити мету говоріння з його змістом. Вивчаючи рідну та іноземні мови, студенти вдосконалюють гуманітарну культуру, опановують етнокультурними знаннями, зіставляють граматику рідної мови та іноземної мови, що дозволяє усвідомити менталітет народу, його духовні та моральні цінності. Знайомство з літературою, текстами філософського, мистецтвознавчого плану допомагає пізнати студентам світ, життя, культуру народу, носія досліджуваної мови.

Усвідомлення особливостей рідної та іноземної культури, критичне осмислення, порівняння з національною системою цінностей дозволяє виробити позитивне відношення до культури інших народів. Все це становить основу для набуття необхідних якостей і цінностей, без яких майбутній фахівець не зможе ефективно виконувати свої професійні функції. У процесі іноземного спілкування студенти прилучаються до культури та опановують уміннями й навичками професійної діяльності.

Активність студентів на заняттях формує особистісне відношення до навчального матеріалу, їхню професійну позицію. У процесі навчання іноземній мові важливо піклуватися не тільки про язикову грамотність, збагачення іноземного словникового запасу, правильності вимови, але й про формування позитивного відношення до іноземного спілкування, перекладі інтересу й пізнавальної активності від часток, елементарних знань до більше глибоких знань з іноземної мови. Важливо в майбутніх менеджерів розвивати інтерес до самого процесу оволодіння іноземною культурою спілкування, способами одержання знань і рішення навчальних проблем. У процесі навчання необхідно включати студентів у різноманітні види креативної мовної діяльності. Виконання різних видів завдань стимулює саморозвиток і

самоорганізацію особистості кожного студента.

Креативний підхід у навчанні припускає не тільки особливим образом структурування навчального матеріалу та подання його у вигляді розумових завдань, але й поєднує в собі різні технології. Технології, що стимулюють розвиток креативності майбутніх фахівців, розрізняються між собою різноманітністю форм та методів навчальної роботи.

До першої групи технологій відносять ігрові технології, у яких за допомогою ігор-драматизацій, еподів на тематичні замальовки, діалогів, диспутів формується готовність студентів до нестандартного рішення навчальних проблем, здатність до обґрунтування різноманих точок зору, вибору власної системи поглядів, принципів та умінь їх відстоювати.

Друга група технологій дозволяє реалізувати потенціал, ресурси та резерви студентів як суб'єктів освітнього процесу. До них відносять різноманітні тренінги: тренінг креативності, тренінг особистісного росту, рольові тренінги, кейс-стаді-технології, які розвивають у майбутніх менеджерів нестандартність у діях, удосконалюють креативні та рефлексивні здатності.

До третьої групи технологій відносять навчання виходу із проблемних ситуацій:

- моделювання та програвання в навчальному процесі професійних ситуацій;
- тренінги самоактуалізації;
- розробку та захист творчих проєктів;
- мозковий штурм;
- конкурси, творчі роботи.

Результатом цих технологій є розвиток і подальше вдосконалювання креативних здатностей студентів, становлення їх активної професійної позиції та творчого стилю діяльності.

Технологія навчання за допомогою дії припускає створення ситуацій невизначеності та ризику. В умовах невизначеності та ризику студенти й викладач спільними зусиллями розв'язують виникаючі протиріччя, шукають засоби для подолання конфліктних ситуацій, одержують нові знання, проводять експертизу та приймають рішення. Обговорення навчальних проблем, програвання ситуацій та аналітичний коментар до них розвиває у майбутніх менеджерів рефлексивні та креативні здібності.

Креативний підхід у навчанні успішно реалізується через інтерактивні технології, які припускають активні методи, взаємодію

викладача й студентів, використання проблемно-розвиваючих, імітаційно-ігрових прийомів. Креативність як найважливіша характеристика професіоналізму сучасного менеджера проявляється в навчальному процесі, якщо використовуються дискусії, обговорювання, діалог, ділові й рольові ігри, тренінги, моделювання та проектування. Ці методи створюють ситуації, у яких студенти змушені використовувати знання як інструмент практичної дії.

Креативний підхід у навчанні передбачає поетапне здійснення алгоритму навчальної роботи:

- оволодіння методикою роботи;
- продуктивна робота з різними джерелами навчальної інформації з досліджуваної теми, розділу дисципліни;
- самоконтроль при виконанні тестових і контрольних завдань;
- виконання проектних завдань;
- оформлення результатів та оцінка їх викладачем.

Реалізація креативного підходу в навчанні припускає зміну мети, відновлення змісту утворення, використання особистісно орієнтованих дидактичних технологій, зміна позиції студента в навчальному процесі, перетворення майбутнього фахівця в суб'єкт власного навчання.

Список використаних джерел

1. Донди К. Какая система e-Learning нам нужна / К. Донди // Высшее образование в России. – 2007. – № 11. – С. 28-33.
2. Каган М.С. О педагогическом аспекте теории диалога / М.С.Каган // Диалог в образовании: Сб. материалов конф. Серия "Symposium". Вып. 22. СПб, 2002. – С. 50-54.
3. Кондрашова Л.В. Высшая школа и Болонский процесс: реалии и перспективы / Лидия Валентиновна Кондрашова. – Кривой Рог, 2007. – 474с.
4. Кузнецов В.И. Естествознание и образование.(Итоги перемен и неотложные задачи) / В.И.Кузнецов, Г.М.Идлис. – М.– 2005.
5. Общая психология: Словарь / Под ред. А.В.Петровского. – М., 2005.
6. Ожегов С.И., Толковый словарь русского языка / Под ред. Чл. Корр. АН СССР Н.Ю. Шведовой. – 18 – е изд., стереотип. – М.: Русский язык, 1987. – 797с.
7. Осмоловская И.М. Дидактические подходы, системы, модели деятельности школы / И.М.Осмоловская // Директор школы. – 2007. – № 10. – С.42-48.